

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

זמני השבת

ירושלים

כניסה	יציאה	ר"ת
17:23	18:15	18:56

גיליון 201

תצווה (זכור)-תשפ"ג

מעלת התורה ולומדיה

בפרשה אנו מוצאים שהקב"ה אומר למשה: "וְאֵתָהּ הִקְרַב אֵלַיךְ אֶת אֶהְרֹן אֶחִיךָ וְאֶת בְּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֵנוּ לִי אֶהְרֹן נָדָב וָאֶבְיָהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתָמָר בְּנֵי אֶהְרֹן. אומר המדרש, כאשר אמר הקב"ה למשה 'הקרב אליך את אהרון' הרע למשה. אמר לו הקב"ה למשה, תורה היתה לי ונתתיה לך (והרי ללא תורה אין העולם יכול להתקיים).

אנו יודעים שכאשר שלח הקב"ה את משה לגאול את ישראל, משה סירב בגלל שחשש לכבודו של אהרון אחיו שהיה גדול ממנו והיה כל השנים מנהיג את ישראל במצרים. הקב"ה מרגיע את משה ואומר לו, וראך ושמח בליבו ובעצם הודיעו שלא יהיה לאהרון בליבו על משה מאומה. אומר ר' בחיי: "כשמן הטוב על הראש"- שבת אחים גם יחד, שלא היו משה ואהרון מתקנאים זה בזה.

אם כך הם הדברים, כיצד אומר המדרש שהורע למשה כאשר אמר לו הקב"ה לקחת את אהרון ולמנות אותו לכהן ולהעלותו לגדולה?

עוד צריך להבין, הקב"ה אומר למשה תורה היתה לי ונתתיה לך, כיצד הוא מפייס בזה את משה שאיבד כעת את הכהונה?

אומר **התנחומא** (תצווה, ב): "ואתה תצוה. זה שאמר הכתוב: 'תקרא ואנכי אענך למעשה ידיך תכסוף'. אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, תקרא ואנכי אענה. כל מה שאתה גוזר, אני מקיימה, אלא למעשה ידיך תכסוף. יש אדם מתאוה למעשה ידיו. ואין תכסוף אלא לשון תאוה, שנאמר: 'ועתה הלוך הלכת כי נכסוף נכספת וגו'". הוי, למעשה ידיך תכסוף, שאתה מתאוה למעשה ידיך. אתה סובל את כל העולם, דכתיב: 'אני עשיתי ואני אשא אני אסבול'. ואתה מצווה את בני קהת להיות נושאים כבודך, שנאמר: 'ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם'. הוי, למעשה ידיך תכסוף. אתה זן את כל העולם, ואתה מצווה אותן להקריב את קרבני לחמי. אתה מאיר לכל העולם, ואתה מצווה להעלות נר תמיד. אנו באורך נראה אור, ואתה אומר: להדליק נרות. אמר רבי מאיר: אמר הקדוש ברוך הוא: חביב עלי נרות שאהרן מדליק, מן המאורות שקבעתי בשמים. למה? שבשעה שהקריבו הנשיאים חנוכת המזבח ולא הקריב שבט לוי, היה אהרן נפשו עגומה, אמר: כל הנשיאים הקריבו בחנוכת המזבח, ואני לא היה לי חלק בקורבנות. אמר ליה הקדוש ברוך הוא: חייך, כל השבטים הקריבו חנוכה אחת, ואתה לעצמך תעשה חנוכה, מחוץ לפרוכת העדות באוהל מועד יערוך אותו אהרן ובניו".

כעייין מדרש זה אומרים רבותינו, מדוע נסמכה פרשת הנשיאים (נדבת המשכן) לפרשת בהעלותך? משום שחלשה דעתו של אהרון שלא הקריב עמהם. אמר לו הקב"ה, שלך גדולה משלהם. שקרבנות עתידים להתבטל אבל מנורה קיימת לעולם.

שואל **הרמב"ן**: וכי מנורה קיימת לעולם? הרי בזמן שאין בית המקדש קיים אין מנורה. אלא, מדובר על נס חנוכה שנעשה ע"י הכהנים ומשם נמשכה מצוות נר חנוכה לעולם.

נמצא שגם לאחר החורבן יש הדלקת נרות. נוסף על כך, הכהן מברך את ישראל ופרשת כהנים מופיעה לפני פרשת הנשיאים ונמצא, שפרשיות הכהנים ובהעלותך נכתבו לכבוד אהרון וביניהם פרשת הנשיאים וע"י כך מפייס הקב"ה את אהרון.

ויש להבין גם כאן, איזה פיוס יש בדבר לאהרון?

להבנת הדברים נתבונן בדברי **אור החיים הקדוש**: ואתה תצווה- שואל הרב, למה נכתב 'ואתה תצווה'? יכול היה לכתוב 'אתה תצווה' שהרי היה הקב"ה מדבר עם משה. מתרץ הרב על דרך הרמז ומביא דבריו מתוך דברי הזוהר: ארבע גלויות יש לישראל. בראשונה ניצלו בזכות אברהם, בשנייה בזכות יצחק, בשלישית בזכות יעקב וברביעית יגאלו ע"י משה רבנו. ומדוע נמשכת גלות זו כ"כ הרבה שנים? לפי שאין משה חפץ לגאול עם שבטל מהתורה.

אומר הקב"ה למשה: "וְאֵתָהּ תִצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלַיךְ שִׁמֹן זֵית זָךְ כְּתִיב לְמֹאזֵר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד". שמן- זו התורה וצריך שהשמן יהיה זך. שהרי במנורה השמן לא היה מעורב בשמרים וכיוצא בזה אלא טיפת השמן הראשונה שהיתה יוצאת מהזית, איתה היו מדליקים את המנורה. הדבר מרמז על כך שלימוד התורה צריך להיות זך, משמע לימוד לשמה גמור ולא חלילה לימוד על מנת להתגדל בתורה, לא להשיג תפקיד או כבוד וכדו'.

כותב **המהרש"ו**, שכאשר היה בגיל 30 שאל, מדוע מתעכבת הגאולה כ"כ? (זה היה לפני 500 שנה לערך). ומביא את לשון הזוהר בתיקון ל': ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, מהי רוח? שבשעה שהשכינה בגלות היא נמצאת עם לומדי התורה ורוח מרימה קול ואומרת התעוררו! היתכן שחשד שעושים הלומדים, עושים זאת בעבור עצמם?

בעוונותינו, התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת מהלומדים על מנת לקבל פרס ולמלא תאוותם. גם בהיותם להיות ראשי ישיבות ודיינים להיות שמם נודף בכל הארץ ודומים מעשיהם למעשי דור הפלגה ועיקר מעשיהם "נעשה לנו שם".

אומר משה, תורה כזו אין הקב"ה חפץ בה, זו תורה שאינה לשמה. התורה צריכה להיות בגדר של שמן זך ולא בכדי להתגדל בה ולכן מתעכבת הגאולה.

נחזור לדברי **אור החיים הקדוש**: בתחילה צריך **שמן זך**- תורה לשמה. **כתית**- פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה. דרגה זו לא נמצא היום ולכן עבורנו הכוונה, עמל התורה. שאם קבע לו אדם זמנים קבועים ללימוד יעמוד בהם גם שהדבר מלווה בקשיים. יש בעלי בתים שמגיעים לשיעור לאחר יום עבודה מפרך ואינם מצליחים להחזיק את העניים פתוחות. זה העמל שלהם, לשמור על ערנות בשעת הלימוד. **להעלות נר תמיד**- כאשר נזכה לגדר נכון של לימוד התורה, התורה תעלה כשלהבת נר ויאיר הקב"ה לשכינה.

בהמשך דבריו של אור החיים הוא רומז כי פרשה זו מדברת על העתיד לבוא. "אין צו אלא מלכות, כי משה רבנו הוא ימלוך עלינו לעתיד ותנאי הוא הדבר שיעסקו בתורה וזה הוא באומרו וייקחו אליך שמן זית זך.

אומרים רבותינו **במדרש רבה**: "כל הקרבנות עתידים להתבטל חוץ מקרבן תודה". חלילה שלא נבוא לחשוב שהתורה עתידה להשתנות, אלא לעתיד לבוא אין יצר הרע וכוח הרע יתבטל מהעולם ואין האדם עושה עברות וממילא אין הוא צריך לקרבן חטאת או עולה ונמצא שהמציאות משתנה ולא התורה חלילה. אבל קרבן תודה יישאר כמתכונתו שכל כוונת הבאתו היא להודות לקב"ה.

לפי דברים אלו ניתן היה לומר, שאולי גם מנורה תתבטל וכי לאור המנורה הקב"ה צריך? הקב"ה מאיר לכול העולם ומאיר לישראל ע"י עמוד האש והוא זקוק לאור המנורה? וגם אם נאמר שלאחר שחטאו ישראל וגם בזמן בית המקדש השכינה אינה שורה עליהם וצריך את המנורה שתאיר. הרי שלעתיד לבוא אומר הנביא (ישעיה, ס"ט) "לא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאֹר יוֹמָם וְלַנֶּגֶה הַיָּרֵחַ לָאֵיִר לָךְ וְהַיָּה לָךְ יְהוָה לְאֹר עוֹלָם וְאֱלֹהֶיךָ לְתַפְאֲרֶתְךָ". מפרש **המצודות**: "אבל אור השכינה יהיה לך לאור עולם ביום ובלילה, לזריחת הירח לא תצטרך להאיר לך בלילה, ולא תהיה צריך לאור השמש להאיר לך ביום". ולכן מדוע צריך את המנורה, הרי אין חטאים וכך שכינה לא תעזוב לעולם ויאיר הקב"ה באורו החזק ואין צורך באור המנורה.

אומרת הגמרא: המנורה היא עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל ולשם כך צריך את המנורה, גם לעתיד לבוא.

אומר **הדברי יואל**: במה פייס הקב"ה את אהרון? אמר חביב עלי נרות שמדליק אהרון יותר ממאורות השמיים. ראינו שלעתיד קרבנות בטלים (קרבנות הנשיאים) אבל עבודת הדלקת הנרות קיימת לעד וזה הפיוס של הקב"ה לאהרון על כך שלא זכה להביא קרבנות עם הנשיאים.

מכאן נבין את דברי **אור החיים** בפרשת ויחי (מט,יא) שאומר: "אֲסִיף לְגִפְנֵי עֵירוֹ" לעתיד בגאולה אחרונה גואל משה את ישראל כפי שגאל את אבותינו וישיב בנים לגבולם. מה שהיה הוא שיהיה, ר"ת משה ולא יקשה בעינך שהרי מלך המשיח משבט יהודה ומזרע דוד המלך ויש אומרים שדוד בעצמו הוא מלך המשיח ומשה הוא משבט לוי וכיצד יתקיימו הדברים? אלא, יש לדעת כי נשמת משה כלולה משניים עשר שבטים, כל השישים ריבו היו ענפיה וענף שבטו של דוד במשה הוא ולעתיד לבוא יתגלה שורש המלכות שבמשה שהוא עצמו מלך המשיח ודוד הוא ינון ושילה.

לפי זה נבין מדוע משה אינו מוזכר דווקא בפרשה זו. אומנם ידוע מה שאמר משה "אם אין, מחני נא מספרך", מספר כי (פרשה עשרים, זו פרשת תצווה) ולכן אינו מוזכר כי קללת צדיק אפילו לחינם מתקיימת. אבל בסדר הכרונולוגי של הפרשיות משה עדיין לא אמר מחני נא ורומז בזה אור החיים שמדובר בעתיד לבוא שמשה ימלוך עלינו, שתתפשט נשמתו ותבוא בענפי שבט יהודה ועל מנת שזה יקרה עלינו לעסוק בתורה וכפי שנשמתו של משה נעלמת, כך גם שמו של משה נעלם מפרשה זו.

אם כן, מה התשובה שהשיב הקב"ה למשה על כך שהורע לו על אחיו?

משה בגדלות והענווה שהיתה לו אומר, אם אהרון מקבל תפקיד כ"כ גדול ונצחי, כיצד אני אמנה אותו לכך? למשה לא הורע שנתנו את הכהונה לאהרון אחיו, השניים תמיד ידעו לפרגן אחד לשני. אלא מאמין משה שהוא אינו ראוי לעשות זאת והדבר צריך להתבצע ע"י הקב"ה או ע"י מלאך. וכך אמר משה שנתבקש ללכת לגאול את ישראל, "שלח נא ביד תשלח" אמר משה, בי אתה רוצה לגאול את בניו של אברהם שעשך אדון על כל בריאותך? אמר לו, איזה חביב לאדם, בן אחיו או בן בנו? וודאי בן בנו (קשר דם). כשבקשת להציל את לוט בן אחי אברהם שלחת מלאכים להצילו, את בניו של אברהם שישים ריבו בידי אתה מבקש להצילם? שלח ביד מלכים שאתה רגיל לשלוח.

האמת היא שבדברי משה אין טענה אמיתית, שהרי צדיקים מעלתם גדולה משל מלאכים וכך היה עם משה שעלה ממרום וניצח את המלאכים. אלא בעבור הענווה של משה מבקש הוא שישלח ביד מלאך. משה מעולם לא ראה את עצמו כבעל מדרגה ולכן הוא חושב שאינו ראוי למנות את אהרון לכהן ורוצה שמלאך יעשה זאת. משיב לו הקב"ה, תורה שהיתה לי נתתיה לך וכוונתו להראות את מעלת לומדי התורה. בפרשת במדבר מונה התורה תחילה את בני קהת ולאחר מכן בפרשת נשוא את בני גרשון. שואל המדרש, והרי ללוי היו שלושה בניו: גרשון (הבכור), קהת (אמצעי) ומררי (הקטן). ומדוע מונה התורה תחילה את קהת ולא את גרשון? בכדי לייקר את התורה, בני ממרי לא קיבלו עגלות והיו נושאים את הארון על כתפיהם ולכן הקדימן הקב"ה על פני גרשון.

שואל **הכלי יקר**: הרי היה יכול הקב"ה לתת את תפקיד נשיאת הארון לגרשון וכך היה מזכיר אותם ראשונים ומדוע לא עשה כן? אלא, אם היו בני גרשון נושאים את הארון במקום בני קהת, מעולם לא היינו יכולים לדעת מה הסיבה שמנה אותם ראשונים. האם בגלל שהם בכורים או כיוון שהם נושאים את הארון. מה עשה הקב"ה? נתן לבני קהת לשאת את הארון וע"י כך מחדד לנו את מעלת מחזיקי ולומדי התורה.

הגמרא אומרת גדול תלמוד תורה מהצלת נפשות. במגילה מוזכר שמו של מרדכי לאחר ארבעה חכמים, אבל לאחר שהתעסק בהצלת ישראל הוזכר לאחר חמישה חכמים ונמצא שירד במדרגתו וזאת על אף שעסק בהצלת נפשות כיוון שעיסוק זה גרם לו פחות לימוד תורה.

זה מה שאומרים רבותינו, כבוד אביו וכבוד רבו, כבוד רבו קודם שאביו מביאו לחיי העולם הזה ורבו מביאו לחיי העולם הבא. אז נכון שיש מצוות כיבוד הורים חשובה ונשגבה מאוד, אך עם זאת כאשר מול כבוד ההורים עומד כבוד הרב, הרב קודם! ע"י כך מתבררת לנו מעלתם של לומדי התורה.

אומר הקב"ה למשה, בענווה שלך אתה צודק שאינך יכול למנות את אהרון, אבל בכך שיעשה מינוי אהרון על ידך, התורה שנתת לך תתגדל והכהונה תקבל חשיבות מיוחדת. בעבור הרמת קרן התורה הסכים משה לקיים את הציווי על אף שהרע לו מתחילה.

בפורים קיבלו ישראל את התורה מחדש לאחר שבסיני כפה עליהם הר כגיגית. עד פורים היה ניתן לטעון שכפה עליהם את התורה לצאת זכאים בדין, לאחר פורים התורה קיבלה מעמד אחר בעולם. ישראל מקבלים את התורה מבחירה ואהבה והבינו איזו הצלה יכולים הם לקבל מהתורה. המן גזר להשמיד ולהרוג את כל היהודים ואומר **האר"י** שהיה המן אסטרולוג וידע מצבם הרוחני של ישראל. המן לא התכוון רק לפגוע בישראל, אלא תכנן לגרום לכך שלא יבנה ביהמ"ק. זו היא מטרת עמלק, הוא אינו נלחם בישראל כי אם בקב"ה ולכן אומר הקב"ה: "כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק מדור דור".

אומר המדרש, שבאו למשה עם גזרת המן ואמרו לו ראה מה רוצים לעשות לישראל. אמר משה, שיעשה הצדיק רעש למטה ואני אעשה רעש למעלה. משה עומד ומושיע את ישראל בזכות קבלת התורה מחדש.

עלינו לדעת להעריך את התורה הקדושה, שנדע לפאר ולרומם אותה ונעשה זאת לשם שמיים. לקראת פורים על כל אחד לנצל את הזמן ללימוד תורה ובפרט ביום פורים עצמו לא יבטל עצמו מלימוד, שעיקר יום פורים הוא קבלת התורה.